

I. Olvasd el a verset, majd a hozzá tartozó szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Weöres Sándor: Ó ha cinke volnék...

Ó ha cinke volnék,
útra kelnék,
hömpölygő sugárban
énekelnék –
minden este
morzsára, búzára
visszaszállnék
anyám ablakára.

Ó ha szellő volnék,
mindig fújnék,
minden bő kabátba
belebújnék –
nyári éjen,
fehér holdsütésen
elcsitulnék
jó anyám ölében.

Ó ha csillag volnék
kerek égen,
csorogna a földre
sárga fényem –
jaj, de onnan
vissza sose járnék,
anyám nélkül
mindig sírdogálnék.

Az Ó ha cinke volnék... című vers egy hangulatot, egy jelentőséggel bíró érzelmet fogalmaz. Mégpedig egy gyermek anyja iránti szeretetét, mégpedig „ábrándok” segítségével. A versben a központi motívumot az elvagyódás, és a visszatérés adja. Motívumnak nevezzük azt a mozzanatot, amely a műben többször visszatér, illetve amelyre a mű épül.

Korábban már találkoztál dalokkal. Dalnak nevezzük a rövid, dallammal kísért szöveget is, de a rövidebb, zenekíséret nélküli, erős szövegritmusú verset is, mint amilyen a most olvasott mű. Az egyik dal esetében a zenekíséret dallamáról és ritmusáról kell beszélnünk, a másik esetben a szövegvers hangzásának ritmusáról, dallamáról. A fenti jellemzők miatt mondhatjuk, hogy a vers műfaja dal.

A dal irodalmi műfaj, egyszerű érzelmeket, hangulatokat és gondolatokat fejez ki közvetlen formában. Jellegzetes témája az öröm, a bánat, a szerelem stb. kifejezése. Egyszerű és világos szerkezet, a zeneiség, a költői kifejezőeszközök gazdag használata jellemzi.

I.1. Határozd meg összekötéssel, hogy melyik versszakban, milyen ábránd jelenik meg.

3. versszak

2. versszak

1. versszak

I.2. Válaszd meg a fenti szöveg alapján az alábbi kérdéseket! Írj „igaz” vagy „nem igaz” kifejezéseket válaszként!

a) Igaz-e, hogy az <i>Ó, ha cinke volnék</i> című vers műfaja dal?	I
b) Igaz-e, hogy a dal műfaját jellemzik az ismétlések?	I
c) Igaz-e, hogy az <i>Ó, ha cinke volnék</i> című verset Weöres Sándor írta?	I
d) Igaz-e, hogy a fenti versben nincsenek motívumok?	H
e) Igaz-e, hogy a motívumok minden versben ugyanazok?	H

I.3. Próbáld megfogalmazni, mi is lehet a vers legfőbb mondanivalója?

I.4. Egészítsd ki az alábbi szöveget a megfelelő szavak beillesztésével!

A dal a legelterjedtebb és műfaj, mert alapvető

megszólaltatója; dramatikus vagy epikus elemet alig használ. Témája a tárgy

szemléletéből fakad, a lírai én áttétel nélkül szólal meg benne.

egyszerű, általában korlátozott,

egységes. Többnyire azonos típusú épül,

ezeket az ismétlődések is rokonítják.

lírai, érzelmek, hangulata, legszemélyesebb, strófákból, terjedelme, közvetlen, szerkezete

II. Olvasd el a verset, majd a hozzá tartozó szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Petőfi Sándor: Füstbement terv

Egész úton – hazafelé –
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél-szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék...
Röpült felém anyám...
S én csüggtem ajkán... szótlánul...
Mint a gyümölcs a fán.

(Dunavecse, 1844. április)

II.1. Értelmezd a vers címét!

Fogalmazd meg saját szavaiddal a „füstbe ment” kifejezést, mire utalhat?

Adj más címet a versnek!

II. 2. Gyűjtsd ki az eltelt időre, illetve a jelenlegi időmúlásra közvetlenül vagy közvetve utaló szavakat!

II. 3. Mit jelenthet az alábbi kifejezés: „S én csüggtem ajkán szótlánul, mint gyümölcs a fán! Magyarázd meg a saját szavaiddal!

II. 4. Érvelj!

Ennek a versnek is dal a műfaja. Igazold legalább 3 állítással!

-
-
-

III. Olvasd el az alábbi szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Petőfi Sándor: Egy estém otthon

Borozgatánk apámmal;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer –
Az isten áldja meg!

Én műértő beszédit
Mosolygva hallgatám;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Soká nem voltam otthon,
Oly rég nem láta már,
Úgy megvénült azóta –
Hja, az idő lejár.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki;
S nagyon, nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

Beszéltünk erről, arról,
Amint nyelvünkre jött;
Még a színészetről is
Sok más egyéb között.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő-fia van;
Előtte minden ilyes
Dolog haszontalan.

Szemében „mesterségem”
Most is nagy szálla még;
Előítéletét az
Évek nem szüntették.

Nem is lehet csodálni!
Csak húsvágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

„No csak hitvány egy élet
Az a komédia!”
Fülemnek ily dicsérést
Kellett hallgatnia.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürült,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugonni dűlt.

„Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is színed.
Szeretném látni egyszer,
Mint hány sz buk fenceket.”

De ekkor száz kérdéssel
Állott elő anyám;
Felelnem kelle – hát az
Írást abban hagytam.
És vége-hossza nem lett

Kérdezgetésinek;
De nekem e kérdések
Olyan jól estenek,
Mert mindenik tükör volt,
(Dunavecse, 1844. április)

Ahonnán láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!

Műfaja: életkép – az élet egy meghitt, ellesett pillanatát örökíti meg.

A kor divatos műfaja ez, Jókai és Petőfi folyóiratot is szerkesztett Életképek címmel. Egyetlen összefüggő eseménysor egyes mozzanatai a versszakok: apa és fia beszélgetnek borozás közben, aztán az egyik aludni tér, a másik írni kezd; majd megjelenik az édesanya. Egy-egy sorpár villant fel egy-egy miniatűr életképet (önálló kis képi egységek).

A *borozgatánk* és a *jó öreg* kifejezések is meghitt, bensőséges hangulatot, szeretetteljes apa-fiú viszonyt sejtetnek. Az ilyen hangulatot, ennek a megjelenítését idillnek nevezzük.

Az idill az irodalmi alkotásokban a bensőséges, egyszerű boldogságot, egy érzelmes és derűs képet ábrázoló jelenet.

III.1. Magyarázd meg a saját szavaiddal mit jelentenek a versből vett idézeteket!

- a. „mesterségem most is nagy száka még”

.....

.....

- b. „Fülemnek ily dicsérést / kellett hallgatnia

.....

.....

III.2. Rendezd a tulajdonságokat a megfelelő személyhez a versben olvasott ismeretek alapján!

kíváncsi, igyekvő, cserfes, előítéletes, ellenkező, nyughatatlan, őszinte, szerető, megértő, ragaszkodó, kétkedő, makacs

Édesapa	Édesanya	Lírai én

III.3. Párosítsd összekötéssel a kifejezéseket az általad vélt jelentéssel!

makacs

Olyan személy, aki szorgalmasan, kitartóan törekszik valamilyen cél elérésére, iparkodik, fáradhatatlanul dolgozik a feladatok megoldásán, nem hagyja magát könnyen eltántorítani, és mindig valamire irányul,

cserfes

Olyan személy, aki nem tud egy helyben maradni, folyamatosan izeg-mozog, nyugtalan, feszült, aggódó

nyughatatlan

Olyan személy, aki nyílt, egyenes, becsületes, aki kimondja az igazat (akár kellemetlen is), nem titkolózik, és a szavai, tettei megegyeznek a valós érzéseivel/szándékaival; szívből jövő, nem tettetett

őszinte

Olyan személy, aki konokul ragaszkodik a véleményéhez, elhatározásához, nem hajlamos engedni, kompromisszumot kötni, vagy megváltoztatni a gondolkodásmódját

igyekvő

Olyan személy, aki túlságosan sokat és nagy hangon beszélő, szájaskodásra, esetleg civakodásra hajlamos.